

Högerns frikyrkor behövs

Janerik Larsson, SAF:s informationschef, har i en artikel i Svenska Dagbladet pekat på det han kallar sekteristiska tendenser på högerkanten i framför allt USA och Storbritannien. Ytringar som han menar att det finns anledning att vara uppmärksam på också i Sverige. Och artikeln avslutades med följande slutsats:

”Det finns nog lärdomar av högervågens väg in i en destruktiv sekterism också för svenskt vidkommande. Även här utgör den lilla kretsens samsnackade gemenskap en frestelse. Det är enklare att vara överens på kammaren än att gå ut och värva proselyter. Men 90-talet är den tid då den svenska liberalismen kan ta steget från väckelserörelse till folkkyrka. Om den bara vågar — och vill!”

Janerik Larsson anger det ideologiska tomrum som uppstått på högerkanten som en av förklaringarna till det som nu sker. 1980-talets karismatiska högerledare Thatcher och Reagan, som i mycket förkroppsligade frihetsvågen, har ersatts av mer pragmatiska och kanske mer praktiskt lagda politiska ledare.

Det är självfallet inte konstigt om det i en sådan situation uppstår ideologisk frustration hos somliga. Man tycker sig känna att tempot inte är lika högt längre och slagriktningen inte lika tydlig som förr.

Det skapas därmed en grogrund för att odla olika föreställningar om vem som bäst förvaltar det ideologiska arvet efter 1980-talets hjältar och man slåss om vem som är mest liberal alternativt konservativ. Det blir ibland t o m viktigare att jaga renegater än att värva anhängare.

Andra ser i stället det som sker som en naturlig fas i den politiska utvecklingen. Efter decennier av ideologisk sådd stundar den politiska skördetiden då idéer

skall omsättas i praktisk verklighet, och utrymmet för ideologiska utflykter är begränsat. Man kan, möjligen litet tillspetsat, tolka Janerik Larssons artikel som ett uttryck för den senare uppfattningen. Det är emellertid en inte helt okomplicerad ståndpunkt.

För det första ligger det en fara i att se idéutvecklingen som på något sätt färdig i och med genombrottet för liberalkonservativa idéer. Det faktum att marknadsekonomi i dag är ett begrepp på allas läppar innebär sannerligen inte att dess betydelse står klar för envar, eller att innebörden är fullt utredd och entydig — för att nu bara ta ett exempel.

Visst går det att se vågor i den politiska utvecklingen, där ideologi och opinionsarbete spelar större roll under vissa perioder, medan praktiskt politiskt arbete har större tyngd under andra skeden. Men att lägga idéutvecklingen åt sidan, med hänvisning till att arbetet med regeringsförslag är viktigare, är en farlig och kortsiktig strategi. Då kommer man att vara dåligt förberedd den dag idédebatten kräver större utrymme.

Man kan naturligtvis hävda, att det inte är idédiskussionen som sådan som bör få en mer återhållsam plats framöver, utan vissa utpekade idéer. Men det är en invändning som utgår från ett farligt von oben-perspektiv. Det är inte möjligt att planera och optimera den liberalkonservativa idédebatten, och det går inte att centralt sortera ut vissa idéer som nyttigare än andra. Var det möjligt en gång, så är den tiden definitivt förbi i dag. Det är också värt att minnas att det som i dag uppfattas som *comme-il-faut*, för bara 20 år sedan betraktades som den mest extrema sekterism.

Ett annat skäl att vara försiktig med censuren har att göra med risken för bunkermentalitet. Janerik Larsson pekar på kretsen av Thatcher-lojala som ett exempel, där omvärlden delades in i dem som var "för" respektive "mot" den bunker som representerade sanning och rätt. Och antyder att vissa grupperingar på högerkanten i Sverige löper risk att utveckla en motsvarande attityd.

Men den risken är förmodligen allvarligast beträffande den grupp som nu har det operativa ansvaret för att genomföra en politisk kursomläggning i Sverige. Dvs den borgerliga politiska kader som befolkar regering och departement.

De som ingår i en grupp av det slaget och med det ansvaret måste vara besjälad av en gemensam syn på verkligheten. De måste vara överens om vilka förändringar som är nödvändiga och hur de skall genomföras. Och denna gemensamma övertygelse måste vara stark nog att motstå diverse påtryckningar utifrån.

På så sätt är ett visst mått av bunkermentalitet nödvändig för att klara uppgif-

ten. Men det förhållandet har en självklar baksida. Det tenderar att göra politiken stel och rigid, och i takt med att den från början fixerade agendan betas av, ökar sårbarheten för attacker från alternativ som är mer attraktiva på en politisk marknad som ständigt efterfrågar förändring.

Regeringen måste därför samtidigt utsättas för ett kontinuerligt yttre omvandlingstryck från höger för att inte försoffas. Det måste alltid finnas en liberalkonservativ agenda, som inte är politiskt realiserbar i dag eller ens i morgon, men som ändå är ett mål att sträva efter. Och det måste alltid finnas de som likt barnet förklarar att kejsaren är, om inte naken, så i varje fall understundom alltför lättklädd.

Den rollen kan bäras av många i den breda kyrka som dagens liberalkonservatism utgör, och det är svårt att i dag peka ut vem som i morgon fyller den rollen bäst. Man bör inte heller glömma att också utanförstående samfund kan ha en viktig uppgift som pådrivare för att åstadkomma förändring, även om vi andra inte delar deras åsikter i alla stycken.